នៅចំពោះមុខការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ: ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស

ភាគីដាក់ឯកសារ: មេធាវីការពារក្តីរបស់ យឹម ទិត្យ

ដាក់ជូន: សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

ភាសាដើម: អង់គ្លេស

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ: ថ្ងៃទី ១១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ២០១៦

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 29-Jul-2016, 14:27
CMS/CFO: Sann Rada

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ ស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ: សាធារណៈ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយ ក.ស.ច.ស ឬ អង្គជំនុំជម្រះ: **សាធារណៈ**/Public

ចំណាត់ថ្នាក់ប្រភេទឯកសារ:

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់បណ្តោះអាសន្ន:

ឈ្មោះមន្ត្រីកត់ត្រា:

ហត្ថលេខា:

ចម្លើយតបរួមរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅនឹងសារណាដែលបានដាក់ជូនដោយ *អ្នកមិនមែនជាភាគី* អនុលោមតាមឯកសារ D306

ដាក់ដោយ៖

សហមេធាវី

សូ មូស្សេទ្ធី
Suzana TOMANOVIĆ

ផ្ញើជូន៖

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

ចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង

ចៅក្រម Michael BOHLANDER

សហព្រះរាជអាជ្ញា៖

ជា លាង
Nicholas KOUMJIAN

សហមេធាវីការពារក្តី អ៊ឹម ចែម

ប៊ិត ស៊ាងលីម

សហមេធាវីការពារក្តី អោ អាន

មុំ លុយ្យ
Göran SLUITER
Richard ROGERS

សហមេធាវីការពារក្តី មាស មុត

អាង ឧត្តម
Michael G. KARNAVAS

ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤

លោក យឹម ទិត្យ តាមរយៈសហមេធាវីរបស់គាត់ ("មេធាវីការពារក្តី") សូមដាក់ចម្លើយតបរួមដូចខាងក្រោមទៅនឹងសារណាដែលបានដាក់ជូនដោយ *អ្នកមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តី* ("សារណាអ្នកមិនមែនជាភាគី") អនុលោមតាម*សេចក្តីអំពាវនាវសុំឲ្យដាក់សារណាពីភាគីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ និងអ្នកដែលមិនមែនជាភាគី* ("សំណើសុំ")[1] និងវិធាន ៣៣(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ("វិធានផ្ទៃក្នុង") នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ("អ.វ.ត.ក")។ មេធាវីការពារក្តីស្នើសុំដាក់ចម្លើយតបនេះជាភាសាអង់គ្លេសសិន ដោយសំណៅបកប្រែជាភាសាខ្មែរនឹងដាក់ជូនតាមក្រោយដើម្បីគោរពតាមកាលបរិច្ឆេទកំណត់ក្នុងការដាក់ចម្លើយតបដូចបានកំណត់នៅក្នុងសំណើសុំ[2]។

I. សាវតារនីតិវិធី

1. នៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ២០១៦ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានដាក់សំណើសុំឲ្យដាក់សារណា និង*សារណាអ្នកមិនមែនជាភាគី*ស្តីពីបញ្ហាចោទថាតើតាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិដែលចូលជាធរមាននៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩ ("អំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ") ការវាយប្រហាររបស់រដ្ឋ ឬ អង្គការទៅលើសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធផ្ទាល់*ខ្លួន*អាច ឬ ក៏មិនអាចជាការវាយប្រហារដែលសំដៅលើប្រជាជនស៊ីវិលបើយោងតាមគោលបំណងនៃមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ("បញ្ហាចោទ")[3]។ នៅក្នុងសំណើសុំនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានជូនដំណឹងដល់ភាគីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ អំពីសិទ្ធិរបស់ពួកគេក្នុងការដាក់ចម្លើយតបរួមទៅនឹងសារណាដែលដាក់ជូនដោយ*អ្នកដែលមិនមែនជាភាគី*[4]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានបញ្ជាក់ច្បាស់ថា គាត់នឹងមិនអនុញ្ញាតឲ្យដាក់ចម្លើយតបទៅនឹងសារណាដែលភាគីភាគីផ្សេងទៀតបានដាក់នោះឡើយ[5]។

---

[1] *សេចក្តីអំពាវនាវសុំឲ្យដាក់សារណាពីភាគីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ និង អ្នកដែលមិនមែនជាភាគី* ចុះថ្ងៃទី ១៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ២០១៦, ឯកសារ D306, កថាខណ្ឌ ១៣។

[2] សំណើសុំ, កថាខណ្ឌ ១៣។ សូមមើលសារអេឡិចត្រូនិកពីអង្គភាពបកប្រែភាសាផ្ញើជូនមេធាវីការពារក្តី "ការបកប្រែញត្តិ" ចុះថ្ងៃទី ០៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៦។

[3] សំណើសុំ, កថាខណ្ឌ ៣។

[4] សំណើសុំ, កថាខណ្ឌ ១៣។

[5] សំណើសុំ, កថាខណ្ឌ ១៤។

2. នៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ មេធាវីការពារក្ដីបានដាក់*សារណារបស់ យឹម ទិត្យ ស្ដីពីការបកស្រាយវាក្យស័ព្ទ"ប្រជាជនស៊ីវិល"តាមគោលបំណងនៃមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក* ("សារណា")[6]។

3. នៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ សារណាទាំងនេះក៏ត្រូវបានដាក់ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ[7] សហមេធាវីការពារក្ដីលោក មាស មុត[8] និងសហមេធាវីការពារក្ដីលោក អោ អាន ផងដែរ[9]។

4. *សារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគី*សរុបបន្ថែមចំនួន១១("សារណាអ្នកមិនមែនជាភាគី")បានដាក់ដោយអ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវ តំណាងសាកលវិទ្យាល័យច្បាប់ អ្នកជំនាញផ្នែកច្បាប់ និងភាគីផ្សេងទៀតដែលមានការចាប់អារម្មណ៍ ពោលគឺ Ben Saul ('ឯកសារ D306/4')[10] Catherine Drummond, Philippa Webb, Dapo Akande ('ឯកសារ D306/5')[11] Track Impunity Always ('ឯកសារ D306/6')[12] Darryl Robinson ('ឯកសារ D306/7')[13] Ido Rosenzweig

---

[6] សារណារបស់ យឹម ទិត្យ ស្ដីពីការបកស្រាយវាក្យស័ព្ទ "ប្រជាជនស៊ីវិល" តាមគោលបំណងនៃមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦, ឯកសារ D306/1។

[7] *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងសេចក្ដីអំពាវនាវឲ្យដាក់សារណារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ*, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦, ឯកសារ D306/2។

[8] សំណុំរឿង ០០៣ *សារណារបស់ មាស មុត ស្ដីពីសំណួរថាតើតាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៩ ការវាយប្រហារដោយរដ្ឋ ឬ អង្គការទៅលើកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់ខ្លួនអាចជាការវាយប្រហារដែលសំដៅលើប្រជាជនស៊ីវិលតាមគោលបំណងនៃមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឬ យ៉ាងណា*, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦, ឯកសារ D191/2។

[9] *សារណារបស់ អោ អាន ស្ដីពីបញ្ហាថាតើការវាយប្រហារដោយរដ្ឋ ឬ ដោយអង្គការទៅលើសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធផ្ទាល់ខ្លួនអាចត្រូវចាត់ទុកជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែរឬយ៉ាងណា តាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិពីឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៩*, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦, ឯកសារ D306/3។

[10] *សារណាមិនមែនជាភាគីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ - សាស្ត្រាចារ្យ BEN SAUL* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦, ឯកសារ D306/4។

[11] *សារណាមិនមែនជាភាគីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤*, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦, ឯកសារ D306/5។

[12] *សារណាមិនមែនជាភាគី*, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ, D306/6។

[13] *សារណារបស់អ្នកមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្ដី សាស្ត្រាចារ្យ Robinson, deGuzman, Jalloh និង Cryer ស្ដីពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ (សំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤)*, ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦, ឯកសារ D306/7។

(‘ឯកសារ D306/8’)[14] Joanna Nicholson (‘ឯកសារ D306/9’)[15] Nicholas Tsagourias (‘ឯកសារ D306/10’)[16] Oliver Windridge (‘ឯកសារ D306/11’)[17] Sarah Williams and Rosemary Grey (‘ឯកសារ D306/12’)[18] មជ្ឈមណ្ឌលផ្នែកនីតិអន្តរជាតិ និងនីតិប្រៀបធៀប (Center for International and Comparative Law), សាកលវិទ្យាល័យនីតិសាស្ត្រ Baltimore (University of Baltimore School of law) (‘ឯកសារ D306/13’)[19] និងមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្ស Belfast នៃសាកលវិទ្យាល័យឃ្វីន (Queen’s University Belfast Human Rights Centre) (‘ឯកសារ D306/14’)[20]។

5. នៅថ្ងៃទី ២៦ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ភាគីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ បានទទួលសេចក្ដីបញ្ជាក់បំភ្លឺពីការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតថា ភាគីមានរយៈពេល ១៥ ថ្ងៃ ក្នុងការដាក់

---

[14] *សារណារបស់ Ido Rosenzweig ដែលមិនមែនជាភាគីស្ដីពីបញ្ហាចោទថាតើតាមច្បាប់ទម្លាប់អន្តរជាតិដែលចូលជាធរមាននៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៩ ការវាយប្រហាររបស់រដ្ឋ ឬ អង្គការមកលើសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធផ្ទាល់ខ្លួនអាច ឬក៏មិនអាចជាការវាយប្រហារដែលសំដៅលើ “ប្រជាជនស៊ីវិល” តាមគោលបំណងនៃមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក (ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ)*,គ្មានកាលបរិច្ឆេទ, ឯកសារ D306/8។

[15] *សារណារបស់បណ្ឌិត Joanna Nicholson ក្នុងនាមជាអ្នកមិនមែនជាភាគី មិនគាំទ្រភាគីណាដើម្បីប្រយោជន៍អ្នកមិនមែនជាភាគី,* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦, ឯកសារ D306/9។

[16] *អ្នកមិនមែនជាភាគីផ្ញើជូនសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ,* ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦, ឯកសារ D306/10។

[17] *សារណាមិនមែនជាភាគីឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្ដីអំពាវនាវឲ្យដាក់សារណាពីភាគីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ និងអ្នកដែលមិនមែនជាភាគី* ,គ្មានកាលបរិច្ឆេទ, ឯកសារ D306/11។

[18] *សារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្ដីដែលដាក់ជូនដោយបណ្ឌិត WILLIAMS និង GREY ក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងការអំពាវនាវឲ្យដាក់សារណារបស់អ្នកមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្ដីក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១៦,* ឯកសារ D306/12។

[19] *សារណាមិនមែនជាភាគីដាក់ដោយមជ្ឈមណ្ឌលច្បាប់អន្តរជាតិ និងច្បាប់ប្រៀបធៀប មហាវិទ្យាល័យនីតិសាស្ត្រនៃសាកលវិទ្យាល័យ Baltimore ស្ដីពីនីត្យានុកូលភាពនៃការដាក់គោលដៅវាយប្រហារយោធាខ្លួនឯង, ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦,* ឯកសារ D306/13។

[20] *ចម្លើយតបរបស់មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សនៃសាកលវិទ្យាល័យ Queen’s University Belfast ទៅនឹង “ការអំពាវនាវឲ្យដាក់សារណាពីភាគីនៃសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ និងការអំពាវនាវឲ្យដាក់សារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្ដី” របស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៃ អ.វ.ត.ក ចុះថ្ងៃទី១២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦,* ឯកសារ D306/14។

ចម្លើយតបរួមទៅនឹងសារណា*របស់អ្នកមិនមែនជាភាគី*ដែលខ្លួនបានទទួលដោយគិតរាប់ចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃការជូនដំណឹងអំពីសំណៅបកប្រែជាភាសាខ្មែរ[21]។

6. នៅថ្ងៃទី ២៤ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ ភាគីបានទទួលការជូនដំណឹងអំពីសំណៅបកប្រែជាភាសាខ្មែរនៃសារណាទាំងអស់របស់*អ្នកដែលមិនមែនជាភាគី*[22]។

II. ចម្លើយតប

ក.សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនត្រូវបកស្រាយឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ("ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ") ដើម្បីបំពេញគោលបំណងសីលធម៌ ឬ មនោគមន៍វិជ្ជានោះទេ

7. សារណាអ្នកមិនមែនជាភាគីមួយចំនួនអះអាងថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិត្រូវបកស្រាយដើម្បីបំពេញតាមគោលបំណងសីលធម៌ ឬ មនោគមន៍វិជ្ជា[23]។ សារណាអ្នកមិនមែនជាភាគីទាំងនេះមានកំហុសដោយសារបានកំណត់និយមន័យនៃពាក្យ "ប្រជាជនស៊ីវិល" ដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងគោលបំណងនេះពុំមែនស្ថានភាពនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធនោះឡើយ។

8. ឯកសារ D306/10 អះអាងថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិមានគោលបំណងការពារសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សជាតិ និងការពារកុំឱ្យមានការរំលោភធំធេងផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សមកលើប្រជាជន[24]។ ឯកសារ D306/11 អះអាងថា សមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធគួររួមបញ្ចូលជាជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិប្រសិនបើពួកគេ "ត្រូវរបបណាមួយដាក់គោលដៅមួយនៃការវាយប្រហារទូទៅ និងជាប្រព័ន្ធដោយមូលហេតុផ្សេងៗ រួមមាន មូលហេតុជាតិពិន្ទុ ឬ សាសនា

---

[21] សូមមើលសារអេឡិចត្រូនិកផ្ញើមកពី ឆាយ ច័ន្ទលីដា ក្នុងនាមសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ "*ការបញ្ជាក់បំភ្លឺលើឯកសារ D191 នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងឯកសារ D306 នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤*", ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦។

[22] សារអេឡិចត្រូនិកអំពីសេចក្តីជូនដំណឹងផ្ញើមកពីមន្ត្រីគ្រប់គ្រងសំណុំរឿង "*ការបកប្រែ៖ សំណុំរឿង ០០៤*", ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៦។

[23] សូមមើល ឯកសារ D306/8 ឯកសារ D306/10 និងឯកសារ D306/11។

[24] ឯកសារ D306/10, កថាខណ្ឌ ២០។

(ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ)" ដោយសារវា "ស្របតាមស្មារតីនៃការបង្កើតឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងការអនុវត្តច្បាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មនេះរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៥ ផងដែរ"[25]។

9. ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ឯកសារ D306/8 ទទួលស្គាល់ថា "មិនមានយុត្តិសាស្ត្រដែលប្រើប្រាស់ក្របខណ្ឌ "ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ" ដើម្បីស៊ើបអង្កេត ឬ ចោទប្រកាន់អំពីការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មមកលើយុទ្ធជនរបស់ខ្លួនឯងឡើយ" ប៉ុន្តែលើកទឡ្ហីករណ៍តវ៉ាថា "ការមិនមានការអនុវត្តបែបនេះមិនគួរនាំឱ្យមានសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាស្វ័យប្រវត្តិថា ក្រុមមនុស្សប្រភេទនេះត្រូវបានដកចេញពីក្របខណ្ឌវិធានការការពារបានឡើយ។ ផ្ទុយមកវិញ ក្រុមមនុស្សប្រភេទនេះត្រូវបញ្ចូលនៅក្នុងក្របខណ្ឌវិធានការការពារ"[26]។ សារណាអ្នកមិនមែនជាភាគីនេះបន្តលើកឡើងទឡ្ហីករណ៍ដែលបានផ្អែកលើ "សីលធម៌" និង "គុណសម្បត្តិ" ក្នុងការរួមបញ្ចូលយុទ្ធជនរបស់រដ្ឋផ្ទាល់ជាជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ។

10. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ មិនអាចកំណត់និយមន័យឱ្យបានត្រឹមត្រូវដោយយោងលើគោលបំណងផ្អែកលើសីលធម៌ មនោគមន៍វិជ្ជា ឬ "ស្មារតី" នោះទេ។ ផលប៉ះពាល់នៃការភ្ជាប់គោលបំណងបែបនេះលើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ នឹងធ្វើឱ្យនិយមន័យលើបទល្មើសនោះមានភាពស្រពិចស្រពិល និងជាការរំលោភលើគោលការណ៍សច្ចភាពផ្លូវច្បាប់។ ករណីនេះគឺដោយសារនិយមន័យនៃ "ប្រជាជនស៊ីវិល" នឹងសម្របទៅតាមនោះដើម្បីបំពេញគោលបំណងសីលធម៌ ឬ មនោគមន៍វិជ្ជាដែលកំពុងភ្ជាប់ទៅនឹងបទល្មើសនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ។ ឯកសារ D306/10 បង្ហាញនូវករណីនេះដោយបានអះអាងថា "ប្រជាជនស៊ីវិល" រួមបញ្ចូលទាំង "ពលរដ្ឋ" និង "មនុស្សគ្រប់រូបទាំងអស់"[27]។ ទោះបីជាវាអាចសម្រេចគោលបំណងនៃការការពារសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សជាតិក៏ដោយ ក៏វាមិនមែនជាការឆ្លុះបញ្ចាំងត្រឹមត្រូវមួយលើនិយមន័យនៃពាក្យ "ប្រជាជនស៊ីវិល" នៅក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធនោះផងដែរ។

11. វិធីសាស្ត្រនៃការបកស្រាយទៅតាមគោលបំណងនេះ ក៏រំលោភគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពផងដែរពីព្រោះវាកំណត់និយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដោយយោងទៅលើអាកប្បកិរិយាសីលធម៌ និងមនោគមន៍វិជ្ជាបច្ចុប្បន្ន។ ឧទាហរណ៍មួយនៃកំហុសនេះឃើញលេចឡើងនៅក្នុង

---

[25] ឯកសារ D306/11 កថាខណ្ឌ ២១។

[26] ឯកសារ D306/8 ទំព័រ ៥។

[27] ឯកសារ D306/10 កថាខណ្ឌ ២០។

ឯកសារ D306/10 ដែលលើកឡើងថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិត្រូវបានចងក្រងឡើងដើម្បីសម្រេចនូវគោលបំណងសីលធម៌នៃការការពារក្ដីគ្រប់*មនុស្ស* ទាំងអស់ពីសកម្មភាពរបស់រដ្ឋ[28]។ ដូច Cassese កត់សម្គាល់ រដ្ឋទាំងឡាយដែលបានចូលរួមនៅក្នុងការកំណត់និយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិផ្ដោតលើសលប់ក្នុងការធ្វើយ៉ាងណាធានាថា ឧក្រិដ្ឋកម្មថ្មីៗពុំជ្រៀតជ្រែកលើអធិបតេយ្យរបស់រដ្ឋខ្លួន[29]។ ការបកស្រាយក្នុងលក្ខណៈពន្លាតលើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលបានស្នើឡើងដោយឯកសារ D306/10 ពុំស្របតាមទម្លាប់គតិយុត្តនៃអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ។ ហេតុដូច្នេះ វារំលោភគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព។

12. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត(“ស.ច.ស”) មិនត្រូវពិនិត្យមើលលើគោលបំណងសីលធម៌ ឬ មនោគមន៍វិជ្ជាដូចបានលើកឡើងនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិក្នុងការកំណត់និយមន័យលើពាក្យ “ប្រជាជនស៊ីវិល” នោះទេ។ ផ្ទុយមកវិញ ស.ច.ស ត្រូវកំណត់និយមន័យលើពាក្យនេះឱ្យស្របទៅតាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ (“ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ”) ដែលចូលជាធរមាននៅក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធនោះ។

ខ. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនត្រូវអនុវត្តវិធីសាស្ត្របកស្រាយទៅតាមគោលបំណងចំពោះនិយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិឡើយ

13. សារណាអ្នកមិនមែនជាភាគីជាច្រើនអនុវត្តវិធីសាស្ត្របកស្រាយ ទៅតាមគោលបំណងលើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដោយពិនិត្យមើល “គោលបំណង” ដូចដែលបានអះអាងនៅពីក្រោយការវិវឌ្ឍន៍ នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ។ ឧទាហរណ៍ ឯកសារ D306/11 ផ្ដល់ទឡ្ហីករណ៍តវ៉ាថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ “បានបំពេញចន្លោះប្រហោងនេះ និងពង្រឹងឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិឱ្យស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់សហគមន៍អន្តរជាតិដើម្បីទប់ស្កាត់របបនានា និងមេដឹកនាំនានាកុំឱ្យគេចចេញពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះការវាយប្រហារមកលើជនណាម្នាក់”[30]។

---

[28] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* ។

[29] Antonio Cassese and Paola Gaeta, *Cassese's International Criminal Law*, Oxford University Press, ឆ្នាំ ២០១៣, ទំព័រ ៨៦ ។

[30] ឯកសារ D306/11 កថាខណ្ឌ ៨។

14. មាត្រា ៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក កំណត់និយមន័យលើបុគ្គលដែលអាចជាជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិថាជា "ប្រជាជនស៊ីវិល"។ ករណីមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ គ្មានអ្វីស្រពិចស្រពិល ហើយពុំតម្រូវឱ្យងាកទៅស៊ើបអង្កេតលើ "គោលបំណង" ដូចបានអះអាងនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនោះឡើយ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត វិធីសាស្ត្របែបនេះបានលើកហេតុផលដោយផ្អែកលើទស្សនៈដែលថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយសហគមន៍អន្តរជាតិរួមមួយនៅក្នុងបរិបទនៃគម្រោងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិទូលាយ ("ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ")។ ករណីនេះពុំផ្ទុះបញ្ចាំង ថាតើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិបានវិវឌ្ឍដោយរបៀបណាក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ ហើយក៏ពុំបានបង្ហាញឱ្យបានត្រឹមត្រូវអំពីឋានៈនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥នោះដែរ[31]។

15. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងសារណា ទោះបីជា ស.ច.ស អាចពិនិត្យមើល *បរិបទ*ដែលឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិត្រូវបានចងក្រងឡើង ដើម្បីជួយជ្រោមជ្រែងនៅក្នុងការបញ្ជាក់លើនិយមន័យរបស់វាក្រោមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធក៏ដោយ ក៏ ស.ច.ស មិនគួរព្យាយាមកំណត់លើ "គោលបំណង" នៃការចងក្រងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនោះ[32]។

គ. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនត្រូវពិនិត្យមើលរបបគតិយុត្តផ្សេងទៀតដើម្បីកំណត់និយមន័យលើពាក្យ "ប្រជាជនស៊ីវិល" នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិឡើយ

16. សារណាអ្នកមិនមែនជាភាគីជាច្រើនអនុវត្តពិនិត្យមើលច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ("ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ") (International Human Right Law) និងច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ ("ច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ") (International Humanitarian Law) ដើម្បីកំណត់និយមន័យលើពាក្យ "ប្រជាជនស៊ីវិល"។ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិស្ថិតនៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ហើយមិនគួរបកស្រាយដោយយោងលើរបបគតិយុត្តផ្សេងទៀតនោះឡើយ។

17. សារណាអ្នកមិនមែនជាភាគីមួយចំនួនបានសំអាងលើច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិក្នុងការអះអាងអំពីនិយមន័យទូលាយនៃពាក្យ "ប្រជាជនស៊ីវិល"។ ឯកសារ D306/6 កត់សម្គាល់ថា ខុសពីច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិអនុវត្តទំនាក់ទំនងរវាងបុគ្គល និងរដ្ឋ។ ឯកសារនេះ

---

[31] សារណា, កថាខណ្ឌ ៣។

[32] សារណា, កថាខណ្ឌ ៣-៥។

លើកឡើងថា "ប្រជាជនស៊ីវិល" ត្រូវបកស្រាយដោយរួមបញ្ចូលសមាជិកនៃយោធារបស់រដ្ឋខ្លួនឯងផងដែរ ដោយសារការបកស្រាយដូច្នេះវាស្របជាមួយនឹងអំណាចនៃច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដែលត្រូវការពារបុគ្គលពីរដ្ឋ[33]។ ចំណែកឯកសារ 306/10 បង្ហាញឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិថាជាវិធីសាស្ត្រមួយក្នុងការការពារសិទ្ធិមនុស្ស៖ "ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិការពារសេចក្តីថ្លៃថ្នូរមនុស្សជាតិ ។ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិការពារមនុស្សពីការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ"[34]។

18. ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិគឺជារបបគតិយុត្តមួយពិសេស និងដាច់ដោយឡែកពីច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ។ ខុសពីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ និងសាលាក្តីនានាផ្សេងទៀត អ.វ.ត.ក ពុំមានយុត្តាធិការលើការបំពារបំពានច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិនោះឡើយ។ ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិអាចយកមកអនុវត្តនៅក្នុងតុលាការ និងសាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិបានដរាបណាវាអនុវត្តលើការការពារសិទ្ធិមូលដ្ឋាននានា[35]។ ការអនុវត្តនេះមិនពង្រីករហូតដល់ការបកស្រាយលើបទល្មើសលើកលែងតែការបកស្រាយនោះវារំលោភលើសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌។ ដូច្នេះ ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិមិនអាចប្រើប្រាស់ដើម្បីបកស្រាយ "ប្រជាជនស៊ីវិល" ដោយរួមបញ្ចូលទាំងសមាជិកយោធារបស់រដ្ឋខ្លួនឯងនោះឡើយ។

19. ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ និងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិមានលក្ខណៈដោយឡែកពីគ្នា ប៉ុន្តែគឺជារបបគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធគ្នា។ ការបំពារបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិអាចស្ថិតនៅក្រោមវិសាលភាពនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ។ ជាការពិត អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការលើការបំពារបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៤៩[36]។ ក៏ប៉ុន្តែ ទោះបីជាច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិបានគ្រប់គ្រងជាយូរមកហើយលើទង្វើនៃការប្រទូស្តរ៉ាយនៅក្នុងជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិ និងមិនអន្តរជាតិក៏ដោយ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិបានលេចចេញជាប្រភេទឧក្រិដ្ឋកម្មថ្មីមួយនៅក្រោយបញ្ចប់សង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ។ ដូច Cassese លើកឡើងថា៖

---

[33] ឯកសារ D306/6 កថាខណ្ឌ ៨-៩។

[34] ឯកសារ D306/10 កថាខណ្ឌ ២០។

[35] ឧទាហរណ៍ លក្ខន្តិកៈនៃតុលាការ ICC សាលាក្តី ICTY សាលាក្តី ICTR និងតុលាការ STL ពុំមានបទប្បញ្ញត្តិចែងអំពីការចោទប្រកាន់កាត់ទោសការបំពានលើច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ។

[36] មាត្រា ៦ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។

វាហាក់ដូចជាគ្មានអ្វីអាចជំទាស់តវ៉ាបានថា កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងឡុងដ៍ឆ្នាំ១៩៤៥ ដែលបានបង្កើតសាលាក្តីនូរ៉ឹមប៊ឺកចែងអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មថ្មីពីរប្រភេទ៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងសន្តិភាព និង ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ[37]។

20. ដូច្នេះ ច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិមិនអាចប្រើប្រាស់ដើម្បីកំណត់និយមន័យ ឬ បំពេញបន្ថែមនិយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិឡើយ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ទោះបីជា ឯកសារ D306/13 កត់សម្គាល់ថា "ក្រោមច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ ការវាយប្រហារដោយរដ្ឋ ឬ អង្គការប្រឆាំងនឹងសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់ខ្លួនអាចខុសច្បាប់" ក៏វាមិនជួយដល់ការបកស្រាយឱ្យបានត្រឹមត្រូវលើពាក្យ "ប្រជាជនស៊ីវិល" នៅក្រោមឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនោះឡើយ[38]។

ឃ. សមាជិកនៃយោធារបស់រដ្ឋខ្លួនឯងមិនមែនជាជនស៊ីវិលនោះឡើយ

21. ឯកសារ D306/11 អះអាងថា សមាជិកយោធានៃរដ្ឋរបស់ខ្លួនមិនគួរមិនបញ្ចូលជា "ប្រជាជនស៊ីវិល" ដោយសារតែមុខងាររបស់ពួកគេនោះទេ៖ "មិនមានមូលហេតុថា "ប្រជាជនស៊ីវិល" មិនអាចរាប់បញ្ចូលទាំងជនដែលស្ថិតនៅក្នុងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធឡើយពីព្រោះថាមានគ្រូបង្រៀន ឬ វេជ្ជបណ្ឌិត"[39]។ ករណីនេះស្របជាមួយនឹងសំណើសុំដែលលើកឡើងថា៖

> ហាក់ដូចជាគ្មានការជំទាស់ទេថា របបណាមួយក្នុងគ្រាមានសន្តិភាពបានព្យាយាមបោសសម្អាតកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធផ្ទាល់ខ្លួន ដូចជា ទាហានដែលមានជាតិពិន្ទុ ឬ ជំនឿណាមួយនោះគឺជារបបដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសផ្សេងៗនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ តាមច្បាប់ទម្លាប់អន្តរជាតិពីព្រោះថា លក្ខណៈសម្បត្តិជាយុទ្ធជនរបស់ជនរងគ្រោះដោយសារពួកគាត់ជាទាហាននោះគឺមិនជាប់ពាក់ព័ន្ធទាល់តែសោះនៅក្នុងបរិបទនេះ។...[40]

22. សមាជិកយោធាត្រូវបានចាត់ទុកដោយឡែកពីជនស៊ីវិលទាំងនៅក្នុងពេលសន្តិភាព និងនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធ។ ឧទាហរណ៍មួយច្បាស់លាស់នៃករណីនេះគឺថា ខុសពីគ្រូ

---

[37] Antonio Cassese and Paola Gaeta, *Cassese's International Criminal Law*, Oxford University Press, ឆ្នាំ ២០១៣, ទំព័រ ៣០ ។

[38] ឯកសារ D306/13 ទំព័រ ៣។

[39] ឯកសារ D306/11 ទំព័រ ១៦។

[40] សំណើសុំ កថាខណ្ឌ ៥។

បង្រៀន និងវេជ្ជបណ្ឌិត សមាជិកយោធាស្ថិតនៅក្រោមរបបគតិយុត្តផ្ទាល់របស់ខ្លួន។ ដូច្នេះ សកម្មភាពរបស់ពួកគេត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយច្បាប់យោធាដែលជារឿយៗខុសពីច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌក្នុងស្រុក។

23. ម្យ៉ាងវិញទៀត សមាជិកយោធានឹងមិនបាត់បង់ឋានៈរបស់ពួកគេដោយស្វ័យប្រវត្តិនៅក្នុងពេលសង្គ្រាមនោះទេលើកលែងតែពួកគេត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យឈប់ពីកាតព្វកិច្ចយោធា។ ករណីនេះគឺរបៀបដែលរដ្ឋមានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រងកងទ័ពអចិន្ត្រៃយ៍នៅក្នុងពេលសន្តិភាព។ សមាជិកកងទ័ពដែលចាកចេញពីការបំពេញកាតព្វកិច្ចយោធានៅមុនពេលបញ្ចប់កាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន និងនៅមុនពេលអនុញ្ញាតឲ្យចាកចេញជាទូទៅបានប្រព្រឹត្តនូវបទល្មើសមួយ។ បទល្មើសនានាទាក់ទងនឹងអវត្តមានពីការបំពេញកាតព្វកិច្ចមិនកម្រិតត្រឹមជម្លោះប្រដាប់អាវុធ និងអាចប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងពេលសង្គ្រាម និងសន្តិភាព។ ករណីនេះបង្ហាញច្បាស់តាមរយៈក្រមស្តីពីយោធាកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៤ ដែលរួមបញ្ចូលទាំងបទល្មើសនៃ "អវត្តមានគ្មានច្បាប់" (មាត្រា ១៦២) និង "ការបោះបង់ចោលជួរ" (មាត្រា ១៦៧)។ បទល្មើសនានាអាចប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងពេលសន្តិភាពជាមួយនឹងការប្រព្រឹត្តនៅក្នុងអំឡុងពេលសន្តិភាពដែលចាត់ទុកជាស្ថានទម្ងន់[41]។

24. ឯកសារ D306/6 ស្នើឡើងថា យោធានៃរដ្ឋខ្លួនឯងនឹងខ្វះនូវការការពារដ៏ប្រសិទ្ធភាពមួយចំពោះរដ្ឋរបស់ពួកគេ ដូច្នេះ ពួកគេគួរត្រូវចាត់ទុកជា ក). ជនស៊ីវិល[42] ឬ ខ). *អ្នកបោះបង់ចោលការប្រយុទ្ធ*[43]។ ទឡ្ហីករណ៍ទាំងនេះបានអនុវត្តទស្សនទាននៃច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិមិនត្រឹមត្រូវដើម្បីកំណត់និយមន័យឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ។

25. ទឡ្ហីករណ៍ទីមួយ ស្នើសុំឲ្យសំអាងលើទស្សនទានក្រោមច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិលើការកំណត់គោលដៅ។ ទឡ្ហីករណ៍នេះលើកឡើងថា "ជនស៊ីវិលទទួលបានការការពារដរាបណាពួកគេពុំចូលរួមសកម្មនៅក្នុងការប្រទូសរ៉ាយ" ហើយបានយោងលើមាត្រា ៤ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវលើកទីIV[44]។

---

[41] មាត្រា ១៦២, មាត្រា ១៦៤ និងមាត្រា ១៦៧ នៃក្រមស្តីពីយោធាកម្ពុជា។

[42] ឯកសារ D306/6 កថាខណ្ឌ ១៤-១៧។

[43] ឯកសារ D306/6 កថាខណ្ឌ ១៨-២០។

[44] ឯកសារ D306/6 កថាខណ្ឌ ១៤។

26. ការកំណត់គោលដៅ គឺជាវិធានទំនៀមទម្លាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិមួយដែលទាក់ទងនឹងការជ្រើសរើសគោលដៅស្របច្បាប់នៅពេលចាប់ផ្តើមការវាយប្រហារ[45]។ ទោះបីជាមាត្រា ៤ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវលើកទីIV កំណត់និយមន័យទស្សនទាននៃ "បុគ្គលត្រូវបានការពារ" ហើយលើកឡើងថា ការការពារនេះពុំអនុវត្តលើពលរដ្ឋនៃរដ្ឋរបស់ខ្លួនផ្ទាល់៖

> បុគ្គលការពារដោយអនុសញ្ញាគឺជាបុគ្គលដែល ទោះក្នុងពេលណាមួយ ឬ ក្នុងស្ថានភាពណាមួយក៏ដោយ យល់ឃើញថា នៅក្នុងពេលជម្លោះ ឬ នៅក្នុងមុខងាររបស់ពួកគេ ពួកគេស្ថិតនៅក្នុងដៃរបស់ភាគីជម្លោះ ឬ មហាអំណាចកាន់កាប់ដែលពួកគេមិនមែនជាពលរដ្ឋ។
>
> ពលរដ្ឋនៃរដ្ឋមួយដែលពុំមានកាតព្វកិច្ចគោរពលើអនុសញ្ញាមិនទទួលបានការការពារដោយអនុសញ្ញានេះទេ។ ពលរដ្ឋនៃរដ្ឋអព្យាក្រឹតមួយដែលយល់ឃើញថា ពួកគេនៅក្នុងទឹកដីនៃរដ្ឋជាគូសត្រូវ និងពលរដ្ឋនៃរដ្ឋជាសហគូសត្រូវមិនត្រូវបានចាត់ទុកជាបុគ្គលទទួលបានការការពារនោះទេទោះបីជារដ្ឋដែលខ្លួនជាពលរដ្ឋមានតំណាងទូតធម្មតានៅក្នុងរដ្ឋដែលពួកគេធ្លាក់ក្នុងកណ្តាប់ដៃក៏ដោយ[46]។

27. ដូច្នេះ ទឡ្ហីករណ៍នេះច្រឡំបញ្ចូលគោលការណ៍ច្បាប់មនុស្សធម៌ពីរដោយឡែកពីគ្នា។ គ្មានគោលការណ៍ណាមួយជួយជ្រោមជ្រែង នៅក្នុងការកំណត់ថាតើហេតុអ្វីសមាជិកយោធានៃរដ្ឋរបស់ខ្លួនគួរត្រូវបានចាត់ទុកជាជនស៊ីវិល។

28. ទឡ្ហីករណ៍ទីពីរនៅក្នុងឯកសារ D306/6 ស្នើឡើងថា ការខ្វះនូវការពារពារដ៏ប្រសិទ្ធភាពធ្វើឱ្យសមាជិកយោធានៃរដ្ឋខ្លួនឯងក្លាយជា*អ្នកបោះបង់ចោលការប្រយុទ្ធ* (*hors de combat*)[47]។ ពាក្យនេះមានអត្ថន័យច្បាស់លាស់ ហើយយុទ្ធជន*ដែលបោះបង់ចោលការប្រយុទ្ធ*(*hors de combat*)ពុំមែនជាជនស៊ីវិលនោះទេយោងតាមគោលបំណងនៃច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ[48]។ អាស្រ័យហេតុ

---

[45] ICRC, មូលដ្ឋានទិន្នន័យនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ វិធាន ២១ ថ្ងៃទី២៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ អាចរកមើលបាននៅត្រង់ https://www.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_rul_rule21។

[46] មាត្រា ៤ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ IV។

[47] ឯកសារ D306/6 កថាខណ្ឌ ១៦។

[48] សាលាក្តី ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Matić* អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧ IT-95-11-T កថាខណ្ឌ៥៦។ ដូចបានបញ្ជាក់នៅក្នុងសាលាក្តី ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Matić* អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ IT-95-11-A កថាខណ្ឌ៣០២។

នេះ គោលការណ៍នេះពុំជួយជ្រោមជ្រែងនៅក្នុងការអះអាងថា សមាជិកយោធានៃរដ្ឋខ្លួនឯងអាច ឬ គួរចាត់ទុកជាជនស៊ីវិលយោងតាមគោលបំណងនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ។

29. ឯកសារ D306/7 ស្នើឡើងស្រដៀងគ្នាថា ការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងយោធានៃរដ្ឋខ្លួនឯងអាចចាត់ទុកជាការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិល ឯកសារនេះលើកឡើងដូច្នេះមែនក៏ប៉ុន្តែបានធ្វើការបែងចែករវាងវិធីសាស្ត្រនៃ "គោលដៅស្របច្បាប់" និងវិធីសាស្ត្រ "ផ្អែកលើឋានៈ" [49]។ ឯកសារនេះអះអាងថា "យោងតាមវិធីសាស្ត្រ "ផ្អែកលើគោលដៅស្របច្បាប់" ដ៏ត្រឹមត្រូវ "ជនស៊ីវិល" ត្រូវបានបកស្រាយស្របតាមគោលការណ៍នៃការបែងចែក"[50]។

30. គោលការណ៍នេះការបែងចែកជាទូទៅត្រូវបានចងក្រងនៅក្នុងពាក្យពេចន៍ទាំងនេះ៖

> ភាគីជម្លោះត្រូវបែងចែកនៅគ្រប់ពេលទាំងអស់រវាងជនស៊ីវិល និងយុទ្ធជន។ ការវាយប្រហារអាចសំដៅតែចំពោះយុទ្ធជនប៉ុណ្ណោះ។ ការវាយប្រហារមិនត្រូវសំដៅប្រឆាំងនឹងជនស៊ីវិលនោះទេ[51]។

31. គោលការណ៍នេះទាក់ទងនឹងការជ្រើសរើសគោលដៅស្របច្បាប់នៅក្នុងអំឡុងពេលវាយប្រហារ។ វាពុំបានជួយជ្រោមជ្រែងនៅក្នុងការបញ្ជាក់និយមន័យត្រឹមត្រូវលើពាក្យ "ប្រជាជនស៊ីវិល" នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៅក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធនោះទេ។

ខ. ការបែងចែករវាងបទល្មើស "ប្រភេទមនុស្សឃាត" និង "ប្រភេទធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ" ពុំមែនជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធនោះឡើយ

32. សារណាអ្នកមិនមែនជាភាគីមួយចំនួនតវ៉ាថា វាមានការបែងចែករវាងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ "ប្រភេទមនុស្សឃាត" និង "ប្រភេទធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ"[52]។ ទឡ្ហីករណ៍នេះត្រូវបានការពារយ៉ាង

---

[49] ឯកសារ D306/7 កថាខណ្ឌ ៣។

[50] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ ។*

[51] ICRC, មូលដ្ឋានទិន្នន័យនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ វិធាន ២១ ថ្ងៃទី២៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ អាចរកមើលបាននៅត្រង់ ://www.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_cha_chapter1_rule1.។

[52] សូមមើលឧទាហរណ៍ឯកសារ D306/5 កថាខណ្ឌ ១៣។

ខ្លាំងក្លាដោយ Cassese[53] ហើយបានសំអាងលើការបកស្រាយនៃមាត្រា ៦(គ) នៅក្នុងធម្មនុញ្ញនៃសាលាក្តីយោធាអន្តរជាតិ៖

> ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ពោលគឺ ការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ការនិរទេស និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងប្រឆាំងនឹងជនស៊ីវិលនៅមុនពេល ឬ នៅក្នុងអំឡុងពេលសង្គ្រាម ឬ ការធ្វើទុក្ខម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ ពូជសាសន៍ ឬ សាសនា នៅក្នុងពេលប្រព្រឹត្ត ឬ ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងយុត្តាធិការនៃសាលាក្តី មិនថាបាន ឬ មិនបានរំលោភលើច្បាប់ក្នុងស្រុកនៃប្រទេសដែលឧក្រិដ្ឋកម្មបានប្រព្រឹត្តនោះទេ[54]។

33. ការបកស្រាយដោយបញ្ចូលពាក្យ "ឬ" នៅក្នុងនិយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិមិនត្រូវបានគាំទ្រដោយការអនុវត្តរបស់រដ្ឋនៅក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធនោះទេ ហើយវាក៏ពុំបានទទួលស្គាល់ដោយអ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវល្បីៗផងដែរ។ ដូច Schwelb កត់សម្គាល់៖

> នៅក្នុងការបកស្រាយអត្ថបទ វិមតិសង្ស័យអាចលេចឡើងទាក់ទងនឹងករណីថាតើការកំណត់ត្រឹមប្រជាជនស៊ីវិលអនុវត្តផងដែរលើអំពើនានាដែលចាត់ទុកជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដោយសារវាមិនស្ថិតនៅក្នុងប្រភេទនៃប្រភេទមនុស្សឃាតដូចបានចែងរៀបរាប់នៅក្នុងនោះ។ បើពិនិត្យមើលទៅ វាហាក់ដូចជាបង្ហាញថា "ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ ពូជសាសន៍ ឬ សាសនា" គឺជាអំពើបែបនេះ។ ដូច្នេះ វាគេអាចនៅតែលើកឡើងថា ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដែលវាដោយឡែកពីឧក្រិដ្ឋកម្មនៃប្រភេទមនុស្សឃាតអាចត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយអំពើសំដៅប្រឆាំងនឹងសមាជិកកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ។ ដូច្នេះ វាមានការសង្ស័យថាតើការបែកចែកឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិទៅជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រភេទមនុស្សឃាត និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ ពូជសាសន៍ ឬ សាសនា អាចនៅតែមានដដែលនៅពេលពិនិត្យមើលពិធីសារទីក្រុងប៉ែកឡាំងចុះថ្ងៃទី៦ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៤៥[55]។

34. ម្យ៉ាងវិញទៀត ករណីនេះមិនផ្ទុះបញ្ជាំងការបកស្រាយមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក នោះទេ។ មាត្រា ៥ ពុំធ្វើការបែកចែករវាង "ការធ្វើមនុស្សឃាត" និង "ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ" នោះទេ។ ផ្ទុយ

---

[53] Antonio Cassese and Paola Gaeta, *Cassese's International Criminal Law*, Oxford University Press, ឆ្នាំ ២០១៣, ទំព័រ ៩៤ ។

[54] មាត្រា ៦(គ) នៃធម្មនុញ្ញនៃសាលាក្តីយោធាអន្តរជាតិ (ការគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

[55] Egon Schwelb, 'Crimes Against Humanity', (1946) *23 British Yearbook of International Law*, ទំព័រ ១៩០ ។

មកវិញ អំពើទាំងនេះគ្រាន់តែចាត់ទុកជាបទល្មើសនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិតែប៉ុណ្ណោះ។ មាត្រា ៥ ពុំបានបញ្ចូលបទប្បញ្ញត្តិលើកឡើងថា បទល្មើសទាំងឡាយត្រូវប្រព្រឹត្តឡើង "នៅក្នុងពេល ឬ ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងយុត្តាធិការនៃសាលាក្តី មិនថាបាន ឬ មិនបានរំលោភច្បាប់ក្នុងស្រុកនៃប្រទេសដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងនោះទេ"។

ច. យុត្តិសាស្ត្រនៃសាលាក្តី ICTY ដែលរួមបញ្ចូល *យុទ្ធជនដែលបោះបង់ចោលការប្រយុទ្ធ* ថាអាចជាជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិមិនឆ្លុះបញ្ចាំងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធនោះទេ

35. សារណាអ្នកមិនមែនជាភាគីជាច្រើនបានសំអាងលើយុត្តិសាស្ត្រនៃសាលាក្តី ICTY ក្នុងការលើកទឡ្ហីករណ៍ថា ប្រជាជនស៊ីវិលដ៏ច្រើនអាចបញ្ចូលជាយុទ្ធជន*ដែលបោះបង់ចោលការប្រយុទ្ធ*យោងតាមគោលបំណងនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ[56]។

36. ដូចបានអះអាងនៅក្នុងសារណារួចហើយ ស.ច.ស ត្រូវមានការប្រុងប្រយ័ត្ននៅពេលពិចារណាយុត្តិសាស្ត្រនៃសាលាក្តី ICTY[57]។ សេចក្តីសម្រេចរបស់សាលាក្តី ICTY ធ្វើឡើងក្រោយអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធចំនួនពីរទសវត្សរ៍ អាស្រ័យហេតុនេះ វាពុំទំនងឆ្លុះបញ្ចាំងត្រឹមត្រូវអំពីស្ថានភាពនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធនោះឡើយ។

37. ម្យ៉ាងវិញទៀត ប្រសិនបើមានវិមតិសង្ស័យទាក់ទងនឹងការបកស្រាយត្រឹមត្រូវលើ "ប្រជាជនស៊ីវិល" ស្របតាមគោលការណ៍នៃ*វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនត្រូវចោទ(in dubio pro reo)* វិមតិសង្ស័យទាំងនេះត្រូវបកស្រាយជាប្រយោជន៍ដល់ជនត្រូវចោទនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤[58]។

ឆ. *អ្នកមិនមែនជាភាគីមានកំហុសដោយសារបានធ្វើសារណាទាក់ទងនឹងអំណះអំណាងអង្គហេតុនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ ឬ ០០៤*

---

[56] សូមមើលឯកសារ D306/8 ឯកសារ D306/9 ឯកសារ D306/11។

[57] សារណា, កថាខណ្ឌ ៣០។

[58] សំណុំរឿង ០០២ *សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ ខៀវ សំផន ស្តីពីសំណើសុំដោះលែងជាបន្ទាន់* ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E50/3/1/4, កថាខណ្ឌ ៣១។ គោលការណ៍នៃ*វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនត្រូវចោទ*ក៏ឃើញមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៣៨ នៅក្នុងធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

38. វិសាលភាពនៃសំណើសុំមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ ហើយកម្រិតឲ្យ*អ្នកមិនមែនជាភាគី*ធ្វើសារណាផ្លូវច្បាប់លើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ[59]។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី សារណាអ្នកមិនមែនជាភាគីមួយចំនួនធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានទាក់ទងនឹងអំណះអំណាងអង្គហេតុនៃសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤[60]។ ឯកសារ D306/13 លើកឡើងថា៖

> យោធាដែលខ្មែរក្រហមបានសម្លាប់អាចមិនមានឋានៈជាអ្នកបាត់បង់សមត្ថភាពប្រយុទ្ធ(hors de combat)តាមទំនៀមទម្លាប់ធម្មតាទេ ប៉ុន្តែមានភាពស្រដៀងគ្នានេះច្រើន។ យោធាទាំងនេះមិនបានប្រឆាំងនឹងរបបខ្លួនឯងដែលត្រូវសម្លាប់ពួកគាត់ដោយសារមូលហេតុប្រឆាំងបែបនេះ ហើយពួកគាត់ក៏មិនបានប៉ុនប៉ងប្រយុទ្ធ ឬ បង្កើតការបះបោលប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រហមដែរ។ ពួកគាត់គឺជាអ្នកនៅក្រោមការសម្រេចរបស់អ្នកដែលចាប់ខ្លួនពួកគាត់ដែរ។ ជាងនេះទៀត យោធាដែលគេសម្លាប់គឺមានសមាសភាពពូជសាសន៍ផ្សេងគ្នា។ ក្រោយសង្គ្រាមស៊ីវិលពួកគាត់បានក្លាយជាសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់ខ្មែរក្រហមនៅពេលដែលរបបនេះចាប់ផ្តើមគ្រប់គ្រងរដ្ឋ ហេតុនេះពួកគាត់ "ទទួលដំណែល" ជាកងទ័ព ដូច្នេះធ្វើឲ្យយោធាទាំងនេះកាន់តែក្លាយជាឈ្លើយសឹកទៀត[61]។

39. *អ្នកមិនមែនជាភាគី*មិនគួរធ្វើការសន្មតទាក់ទងនឹងអង្គហេតុនៅក្នុងរឿងក្តីដែលកំពុងស្ថិតនៅក្រោមកិច្ចស៊ើបសួរនៅឡើយ។ លើសពីនេះ ទង្វើករណ៍បែបនេះនាំឲ្យបង្កើតជានិយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលត្រូវបានសម្របឲ្យត្រូវទៅតាមអង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤។ ករណីនេះបានបង្ហាញបន្ថែមនៅក្នុងឯកសារ D306/11 ដែលបង្កើតលទ្ធភាពនៃការដកចេញនូវបុគ្គលិកយោធានៃរដ្ឋខ្លួនជាជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិជាបញ្ហាមួយដោយបានលើកឡើងថា "ដំណោះស្រាយដោយផ្អែកលើច្បាប់ទម្លាប់អន្តរជាតិនៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩ គឺត្រូវចាត់ទុកថា សមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធគឺជាជនស៊ីវិលនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ លើកលែងតែពេលដែលគេចូលរួមផ្ទាល់នៅក្នុងចន្លោះនោះ"[62]។ ការបង្កើតនិយមន័យនៃ "ប្រជាជនស៊ីវិល" ឲ្យទៅជាដំណោះស្រាយចំពោះបញ្ហាអង្គ

---

[59] សំណើសុំ កថាខណ្ឌ ១២ និង ១៤។

[60] សូមមើលឯកសារ D306/11 ឯកសារ D306/12 និងឯកសារ D306/13។

[61] ឯកសារ D306/13 ទំព័រ ៥។

[62] ឯកសារ D306/11 កថាខណ្ឌ ២១។

ហេតុជាក់លាក់ណាមួយនៅក្នុងរបៀបនេះនឹងនាំឲ្យបង្កើតនិយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិមួយដែលត្រូវបានបំភ្លៃង និងមិនត្រឹមត្រូវ។

សូមលោកចៅក្រមមេត្តាទទួលយកចម្លើយតបរួមនេះដោយក្តីគោរព។

____________________ ________________________

សូ មូស្សេន្នី Suzana TOMANOVIĆ

សហមេធាវីការពារក្តីលោក យឹម ទិត្យ

ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ថ្ងៃទី ១១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៦